

Innst. S. nr. 151

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra kommunalkomiteen

Dokument nr. 8:26 (2004-2005)

Innstilling fra kommunalkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Geir-Ketil Hansen og Karin Andersen om tiltak for bedre behandling av ikke-returerbare asylsøkere med endelig avslag og andre ikke-uttransporterbare utlendinger

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 2004 fremme forslag om juridisk status for ikke-returerbare asylsøkere med endelig avslag, og andre ikke-uttransporterbare utlendinger som oppholder seg i Norge.
2. Stortinget ber Regjeringen sørge for å overføre asylsøkere med endelig avslag til et ventemottak med adgangsregistrering. Ventemottaket drives av Politiets Utlendingsenhet.
3. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag med regelverk som øker politiets tillatelse til å holde på folk som skal bort- eller utvises fra 24 timer til 72 timer.
4. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag i tråd med svensk praksis, hvor det gis ny saksbehandling og ny vurdering av mulighet for opphold til ikke-returerbare asylsøkere, og andre ikke-uttransporterbare utlendinger etter en nærmere fastsatt periode.
5. Stortinget ber Regjeringen igangsette en praksis med uavhengig gjennomgang av saker for å undersøke hva som skjer med personer som er blitt sendt tilbake til land med høyt konfliktnivå, etter endelig avslag på asylsøknad."

KOMITEENS MERKNADER

Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Meltveit Kleppa, viser til privat forslag fra stortingsrepresentanter fra Sosialistisk Venstreparti om tiltak for bedre behandling av ikke-returerbare asylsøkere med endelig avslag og andre ikke-uttransporterbare utlendinger. Forslagene omhandler innføring av lovbestemte rettigheter for de som har fått endelig avslag, men som fortsatt oppholder seg i Norge. Komiteen viser videre til at det i tillegg fremmes forslag for å gi mulighet for oppholdstillatelse for de som ikke har returnert til tross for endelig vedtak, utvidelse av politiets framstillingstid, samt opprettelse av et ventemottak med adgangsregistrering. Dessuten foreslås det en uavhengig gjennomgang av dagens praksis.

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet til komiteen om saken, datert 23. desember 2004 og tilleggskommentarer datert 9. mars 2005, er vedlagt.

Komiteen er kjent med at Regjeringen fra 1. januar 2004 innførte en ny praksis i Utlendingsdirektoratet, som hadde den konsekvens at asylsøkere med endelig avslag kan miste plassen i mottak og fratas all økonomisk støtte, med mindre de samarbeider med myndighetene om en frivillig retur.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk

Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at det er flere grupper som ikke blir omfattet av bortfall av botilbudet. I tillegg til barnefamilie vil både enslige mindreårige asylsøkere, personer som samarbeider med IOM om retur og andre særskilte grupper, f.eks. personer med alvorlige sykdommer, fortsatt kunne bo i ordinært mottak inntil avreise. Flertallet viser dessuten til at regelverket allerede i dag åpner for at personer med endelig avslag kan gis midlertidig arbeidstillatelse frem til vedtak om utreise effektueres. Arbeidet med å inngå tilbaketakelsesavtaler med de enkelte lands myndigheter er intensivert de siste årene. Flertallet mener dette arbeidet fortsatt må prioriteres høyt.

Flertallet mener at barnefamilier, enslige mindreårige og andre særskilte grupper som i dag får bo i mottak etter avslag på søknad, fortsatt skal kunne bo i vanlige mottak etter at eventuelle ventemottak eller utreisensenter er etablert.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at siden 1. januar 2004 har mennesker med endelig avslag på sin asylsøknad, og som ikke vil returnere til hjemlandet, vært uønsket ved asylmottak og blitt kommunenes ansvar i den grad de har søkt hjelp.

Disse medlemmer viser videre til at Sosial- og helsedirektoratet ga kommunene de første føringer om dette i desember 2003.

Disse medlemmer registrerer at kommunene har fått mange utfordringer knyttet til ulovlige innvandreres situasjon.

Juridisk status

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at forslagsstillerne vil gi personer med endelig avslag på asylsøknad som ikke reiser hjem frivillig, juridiske rettigheter som sikrer dem rett til husvære, mat, økonomiske ytelser og rett til helsetjenester. Dette begrunnes med at selv om Sosialdepartementet har avklart at alle har rett til nødhjelp, praktiseres dette forskjellig. Det finnes heller ingen retningslinjer for hvordan slik varig nødhjelp skal kunne gis. Flertallet mener at dette ansvaret må anses å være et statlig ansvar. I dag er det opp til den enkelte kommune å håndtere sakene. Flertallet finner det svært uheldig at kommunene innenfor en uavklart tidshorisont, uten statlig finansiering og med uklare retningslinjer må tre inn, siden staten fraskriver seg sitt ansvar.

Komiteen viser til at Regjeringens oppfatning er at en asylsøker som ikke vil rette seg etter et lovlig fattet vedtak om å forlate riket, ikke skal belønnes med varig oppholdstillatelse i Norge. Regjeringen mener at en slik praksis vil undergrave asylinstituttet og en regulert innvandring, og at det også vil innebære at Norge gir etter overfor de land som ikke vil respektere sine internasjonale forpliktelser om å ta egne borgere tilbake.

Komiteen viser til at spørsmål om juridisk status for personer som ikke kan uttransporteres også er drøftet i Utlendingslovutvalgets innstilling (NOU 2004:20). Lovutvalget konkluderer i sin drøftelse med at de ikke anbefaler å innføre noen ny lovhjemmel som gir en juridisk status for denne gruppen, men at det beste er å opprettholde dagens bestemmelser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener en sentral problemstilling er hvorvidt dagens praksis strider mot de konvensjoner Norge har ratifisert. Forslagsstillerne henviser til den europeiske paraplyorganisasjonen European Council on refugees and Exil som blant annet mener at alle personer som blir tvunget til retur, har rett til et minimum av økonomiske og sosiale ytelser før de returneres til opprinnelseslandet.

Komiteen er også kjent med at Høyesteretts kjæremålsutvalg nylig har konkludert i sin behandling av den første utkastelsessaken fra et norsk mottak med at utkastelsen ikke er i strid med den europeiske menneskerettskonvensjonens artikkel 3.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser imidlertid til at lagmannsrettens kjennelse som Høyesteretts kjæremålsutvalg behandlet, slo fast følgende:

"Lagmannsretten er ikke kjent med omfanget av den sosialhjelp som etter norske retningslinjer skal ytes den enkelte i akutte nødsituasjoner, men konstaterer at slik hjelp også skal ytes overfor utlendinger uten lovlig opphold i landet. Det legges til grunn at [A] vil kunne få slik hjelp om nødvendig dersom hun velger ikke å forlate landet ved fravikelse, og at dette i utgangspunktet er tilstrekkelig for at staten skal ivareta sine forpliktelser etter EMK artikkel 3."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er enig i at gruppen det her dreier seg om, er mennesker som har vært gjennom alle instanser og fått avslag. Det betyr at utlendingsmyndighetene har konkludert med at de ikke har behov for beskyttelse og er å anse som utlendinger som oppholder seg ulovlig i landet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, vil derfor ikke anbefale en permanent ny juridisk status for gruppen.

Dette flertallet er prinsipielt enig med Regjeringen når den hevder at å gi denne gruppen en juridisk status, betyr å belønne de som ikke har behov for beskyttelse og som ikke etterlever lovlige fattede vedtak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og

Senterpartiet, er likevel av den oppfatning at det er et behov for en klargjøring av ansvarsforholdet, praktiseringen av nødhjelpsutbetalingene og en bedring av kontrollen med de som oppholder seg ulovlig i landet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er uakseptabelt av staten å skyve ansvaret over på kommunene og vil gå inn for at alle må sikres et minimum av ytelser. På dette grunnlaget vil dette flertallet fremme forslag om en statlig midlertidig nødhjelpsordning som sikrer mat, bosted og tilgang til nødvendig medisinsk hjelp for de som har fått endelig avslag, men foreløpig ikke har returnert.

Dette flertallet mener ordningen også må praktiseres på en slik måte at kontrollen bedres med hensyn til hvor personene oppholder seg og i hvilken psykisk tilstand de er i. Dette kan gjøres for eksempel gjennom regelmessig personlig oppmøte for å motta ytelsene.

Dette flertallet mener videre at kontrollen med svart arbeid og ulovlig opphold i landet må styrkes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener ordningen bør være preget av "midlertidighet" og nøkternhet slik at den ikke framstår som attraktiv og bidrar til å gjøre uttransportering vanskeligere.

Flertallet vil også sikre at utløp av oppholdstillatelser faktisk fører til utreise. Samarbeidet mellom for eksempel helsevesen, kommuner, politi og utlendingsmyndighetene må bli bedre.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke at intensjonen med forslaget har vært å klargjøre hvilke rettigheter til husly, livsopphold og helsetjenester personer med endelig avslag på søknad om opphold og andre utlendinger som ikke kan returneres, har. Disse medlemmer viser til at retten klart slår fast at utlendinger har rettigheter etter EMK artikkel 3, men viser til at Regjeringen v/Kommunal- og regionaldepartementet og Sosial- og arbeidsdepartementet til nå ikke har evnet å klargjøre hvordan disse rettighetene skal oppfylles og hvem som har ansvaret. Dette blir tydelig i Sivilombudsmannens brev i anledning Sivilombudsmannens sak 2004/3108 der følgende spørsmål ble stilt:

"Hva er innholdet i "ulovfestede nødrettsbetraktninger"? Er man i nød dersom man ikke samarbeider om frivillig retur? Hvor lenge har man krav på slik hjelp? Kan avslag på slik hjelp påklages og hva er i så fall klageinstans? Hvordan skal slik nødhjelp finansieres?"

Det er ingen tvil om at det i dag foregår utstrakt forskjellsbehandling av asylsøkere med endelig avslag og andre utlendinger uten mulighet for retur til hjemlandet. Dette er uholdbart, nettopp fordi enkeltmennesker som søker nødhjelp er i en akutt situasjon. Etter disse medlemmers oppfatning er det helt nødvendig å foreta en klargjøring av hvilke regler som gjelder for

gruppen. Dette vil best gjøres gjennom å gi gruppen status som "utlendinger uten lovlig opphold" med en utdyping av hvilke rettigheter gruppen har.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gi gruppen utlendinger uten lovlig opphold en juridisk status og derigjennom avklare hvilke rettigheter gruppen har til husvære, livsopphold og helsetjenester."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at kommunenes sosialtjeneste skal ved hver henvendelse avklare søkerens status og oppholdssituasjon med fremmedmyndighetene. Sosialtjenestene er også pålagt å informere ulovlige innvandrere, personer med endelig avslag på asylsøknad om IOM. Disse medlemmer viser videre til at dersom søkere ikke vil benytte denne mulighet, har ASD i brev 4. oktober 2004 til kommunene, formulert at

"samfunnet som sådan har et generelt ansvar for å yte akutt, livsnødvendig hjelp i en nødssituasjon. ... Dette innebærer at en person kan ha krav på hjelp i form av sosiale tjenester i spesielle, akutte situasjoner uavhengig av oppholdets lovligheit."

Videre viser disse medlemmer til sosialtjenesteloven kapittel 4.5 som klargjør at ansvaret for å gi mennesker midlertidig husvære ikke er avhengig av søkerens lovlige opphold i landet, mens hjelp til nødhjelp til mat etter kapittel 5 er utelukket fordi man i så fall må ha lovlig opphold i landet.

Disse medlemmer viser til at en rekke kommuner de siste 6 måneder har mottatt en del slike henvendelser, noen kommuner har både ytt og avslått nødhjelp til mennesker som har søkt, man kjenner i tillegg til at noen avgjørelser fra fylkesmannen i slike klagesaker allerede er til behandling.

Disse medlemmer finner det ikke rimelig at det er sosialtjenesten som er eneste rette instans ved søknad om nødhjelp fra denne gruppe når vurderingene er fundert i alminnelige ulovfestede nødrettsbetraktninger. Som en konsekvens av at kapittel 5 ikke kan benyttes, bør alle som kommer i kontakt med gruppen, som ideelle og humanitære organisasjoner og alle offentlige instanser som UDI, politi, helsevesen, kommuneadministrasjoner og sosialtjeneste, være likeverdige i sin plikt til å hjelpe.

Som en konsekvens av at sosialtjenesteloven ikke kan benyttes, mener disse medlemmer at det heller ikke er riktig at sosialhjelpsbudsjettet belastes for kostnadene til livsopphold. De berørte kommuner har logisk nok ikke budsjettet å yte hjelp begrunnet i nødrettslige prinsipper. Disse medlemmer finner det derfor rimelig at kommunenes utgifter til denne gruppen refunderes av staten.

Disse medlemmer vil understreke at Fremskrittspartiet allerede har inntatt en klar og fast holdning til hvordan man skal håndtere asylanter med endelig avslag som motsetter seg tilbakesendelse. Disse medlemmer er av det syn at den beste løsningen vil

være å plassere disse på lukkede mottak med minimal forsørgning, samtidig som man benytter en aktiv utenrikspolitikk for å få asylantenes hjemland til å akseptere retur.

Disse medlemmer vil påpeke at personer som har fått endelig avslag, har fått en grundig behandling både hos Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnden om hvorvidt de har behov for beskyttelse eller av andre hensyn skal få opphold i Norge. Disse medlemmer vil fremheve at både UDI og UNE har stor kompetanse på behandling av slike saker og at Fremskrittspartiet derfor har tillit til at disse ivaretar rettssikkerheten til søkeren på en tilstrekkelig god måte.

Disse medlemmer vil derfor understreke at dette ikke i realiteten dreier seg om ureturnerbare asylsøkere, men personer som bryter norsk lov hver dag ved mangel på retur. Disse medlemmer forstår at det i flere situasjoner finnes grunner til at retur blir komplisert og vanskelig, men er av den klare oppfatning at alle i realiteten kan returneres hvis man viser tilstrekkelig politisk vilje til det. Disse medlemmer vil også understreke at det bør være et tankekors for alle samfunnsaktører som er interessert i problematikken at man jevnlig opplever at personer som søker om eller som har fått innvilget sin søknad om asyl, returnerer til hjemlandet på ferie. Hvis de som karakteriseres som ikke returnerbare virkelig vil tilbake, kan ikke disse medlemmer se at dette skulle være så vanskelig i den store majoriteten av sakene.

For disse medlemmer er signaleffektene, som gis ved at man ikke aksepterer at personer med ulovlig opphold får bli uten klare sanksjoner, svært viktige.

Disse medlemmer vil vise til den store tilstrømningen av asylsøkere og at en eventuell mangel på sanksjoner ved endelig avslag på søknad om opphold, vil fungere som et incentiv for nyankomne til å trenere både egen sak og eventuelle tilbakesendelse for med det mål å oppnå lovlig opphold. Dette vil disse medlemmer advare sterkt imot.

Disse medlemmer vil fremheve at personenes juridiske status allerede er avklart, og at de må regnes som lovbrutere. Disse medlemmer vil ikke gi denne gruppen ytterligere rettigheter eller en særegen status etter den grundige behandlingen de har fått både i UDI og UNE.

24 eller 72 timer fremstillingsfrist

Komiteen viser til at grunnet behovet for å gi Politiets Utlendingsenhet bedre mulighet til å koordinere utsending av asylsøkere, ønsker forslagsstillerne å utvide fremstillingsfristen fra 24 til 72 timer.

Komiteen er kjent med at Regjeringen har sendt ut et lovforslag om dette til høring. Komiteen er også kjent med at det har vært motforestillinger hos høringsinstansene knyttet til dette, blant annet når det gjelder forholdet til Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK).

Komiteen er enig i at det er rimelig å vurdere fengselsbestemmelsene for personer med uklart iden-

titet, der det foreligger unndragelsesfare i forbindelse med uttransport, og der personer er bortvist eller utvist. Det forutsetter imidlertid at forslaget ikke er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

Komiteen finner det riktig å vente med realitetsbehandling av forslaget til saken blir fremmet for Stortinget i 2005.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har registrert at politiet har manglet myndighet til å holde på personer uten lovlig opphold i mer enn 24 timer og er positivt innstilt til at politiet skal få en utvidet fullmakt i denne sammenheng.

Ventemottak

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at forslagsstillerne mener at ventemottak skal inkludere inn- og utpasseringsregistrering, og at de personene dette gjelder, får mat og en mindre pengesum til personlig forbruk, samt en juridisk status som avklarer deres rettigheter i forhold til helsetjenester og andre offentlige tjenester. Forslagsstillerne mener også at ansvaret for mottaket skal legges til Politiets Utlendingsenhet.

Flertallet viser til at Regjeringen i sitt brev av 23. desember 2004 ikke ser det som hensiktsmessig å utrede denne type mottak på nåværende tidspunkt. Regjeringen viser til at det allerede er satt i gang evaluering av ordningen med bortfall av botilbud for personer med endelig avslag på asylsøknaden, og evalueringsrapporten skal være klar i mai 2005.

Flertallet viser også til nytt brev fra kommunalminister Erna Solberg av 9. mars 2005 der det fremgår at Utlendingsdirektoratet er bedt om å utarbeide et forslag til organisering av et utreisecenter.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, oppfatter brevet av 9. mars 2005 som en innrømmelse av at dagens situasjon har vært uholdbar.

Dette flertallet støtter forslaget om opprettelse av ventemottak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, vil derimot ikke knytte et ventemottak til grunnleggende nye juridiske rettigheter, slik som forslagsstillerne forutsetter. Når det gjelder juridiske rettigheter, følger dette heller ikke automatisk av opprettelsen av ventemottak. Flertallet henviser til pasientrettighetsloven og sosialtjenesteloven mv. som regulerer hvem som har tilgang til hvilke helse- og sosialtjenester.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener Regjeringen må

opprette ventemottak for personer med endelig avslag på asyl som ikke kan returneres til hjemlandet. Beboere i ventemottak må sikres bosted, minimum av livsopphold og nødvendig medisinsk hjelp. Uavklarte detaljer kan Regjeringen legge frem for Stortinget i egnet form, senest i revidert nasjonalbudsjett. Inntil ventemottak er kommet i drift skal ingen som ikke kan utsendes til hjemlandet, kastes ut fra mottak, og staten må påta seg det økonomiske ansvaret overfor kommunene for de som er kastet ut.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette ventemottak for personer med endelig avslag på søknad om asyl. Inntil ventemottak er i drift skal ingen som i dag er i ordinære mottak og som ikke kan utsendes til hjemlandet, miste plassen i mottak. I tillegg må staten påta seg det økonomiske ansvaret overfor kommunene for de som allerede har mistet plassen i mottak inntil tilbud om ventemottak er på plass."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

"Dokument nr. 8:26 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Geir-Ketil Hansen og Karin Andersen om tiltak for bedre behandling av ikke-returerbare asylsøkere med endelig avslag og andre ikke-uttransporterbare utlendinger - vedlegges protokollen."

Disse medlemmer viser til brev til komiteen fra kommunalminister Erna Solberg av 9. mars 2005 der det fremgår at Utlendingsdirektoratet er bedt om å utarbeide forslag til organisering av et utreisesenter. Disse medlemmer er enig i at et slikt utreisesenter vil være et viktig og velegnet tilbud til personer som har fått endelig avslag på sin asylsøknad, og som faller inn under ordningen for bortfall av tilbudet om plass i statlig mottak. Disse medlemmer vil påpeke at oppholdet må være midlertidig og kun vare til utreisen blir iverksatt. Disse medlemmer slutter seg også til at standarden i et slikt senter skal være nøktern og innrettet slik at de grunnleggende behovene blir dekket i perioden frem til utreisen kan gjennomføres.

Disse medlemmer ser at enkelte kommuner har fått uforholdsmessig store utfordringer i forhold til nødhjelpsordningen. Disse medlemmer mener at opprettelsen av et statlig utreisesenter vil lette kommunenes situasjon og være klargjørende i forhold til ansvarsforhold og praktiseringen av nødhjelp. Disse medlemmer viser til at med et slikt utreisesenter vil personer uten lovlig opphold i Norge ikke ha krav på noen ytelser fra kommunene.

Disse medlemmer viser til brevet fra statsråden og gir sin tilslutning til de føringer som er lagt for Utlendingsdirektoratets arbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er ikke positive til ventemottak/utreisesenter

da dette i realiteten er et nytt ord for allerede eksisterende asylmottak. Lukkete mottak med minimal forpleining er etter disse medlemmers syn et nødvendig virkemiddel for å gi de ønskelige signaleffekter til de personene som oppholder seg ulovlig i landet. Disse medlemmer vil også understreke at Norge har mulighet til å opprette slike mottak i henhold til Excom's conclusion nr. 44. På denne bakgrunn vil også disse medlemmer fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme konkrete forslag om etablering av lukkede mottak for personer med ulovlig opphold og som ikke returnerer."

Ny vurdering av mulighet for opphold til ikke-uttransporterbare utlendinger

Komiteen viser til at forslagsstillerne ønsker en ny lovhjemmel i tråd med svenske regler.

De svenske reglene innebærer at endelig avslag på asylsøknad opphører dersom ikke vedtaket er effektivt innen fire år. Oppholdstillatelse gis deretter ikke automatisk, men undergis en individuell behandling. Dersom manglende tilbakereise skyldes at søkeren har unnlatt å følge vedtaket, vil dette kunne ha betydning for søknaden.

Komiteen viser til at Regjeringen mener at asylsøkeren selv plikter å rette seg etter de vedtak som er fattet, og at man vil unngå å premiere de som trenerer eller ikke respekterer vedtakene med en oppholdstillatelse. Videre mener Regjeringen at en slik hjemmel kunne motivere enda flere til ikke å reise hjem frivillig. Komiteen merker seg at det per i dag ikke er aktuelt for Regjeringen å fremme forslag om en tilsvarende hjemmel i norsk lov.

Utlendingslovutvalget går heller ikke inn for en slik hjemmel med begrunnelse blant annet i de allmennpreventive hensyn. Utvalget trekker også fram at de reglene norsk rett allerede har om rimelighetshensyn, vil kunne fange opp de sakene der lang oppholdstillatelse i Norge bør tilsi at det gis varig tillatelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at når det gjelder vurderingen av saker hvor det ikke er mulig å iverksette et negativt vedtak, kan det være grunn til å skille mellom de tilfeller hvor utlendingen selv gjør det som kan forventes i forhold til å medvirke til at en retur kan gjennomføres og de tilfeller hvor utlendingen ikke samarbeider med norske myndigheter.

Flertallet vil også påpeke at det allerede i dag er en hjemmel for å kunne gi oppholdstillatelse i de tilfeller søkeren har samarbeidet om retur, men hvor dette ikke har vært mulig å effektivt. Dette vil for eksempel gjelde statsløse eller hvor søkeren kommer fra et land som nekter å ta imot vedkommende. Spørsmålet for flertallet er hvorvidt dette burde komme fram i en særskilt bestemmelse, slik som Sverige har, eller om det er mer hensiktsmessig å overlate bedømmelsen av

de saker det her gjelder til konkrete vurderinger i praksis, hvor det også i større grad vil være rom for en totalvurdering i den enkelte sak.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, vil vise til at alle asylsøkere som har fått endelig avslag som innebærer at de må forlate riket, på ethvert tidspunkt kan anmode om å få sin sak vurdert på nytt gjennom en omgjøringsbegjæring.

Dette flertallet går imot forslaget om en ny lov som skal gi automatisk opphør av endelig avslag på asyl etter fire år, og mulighet for å fremme en ny søknad for ikke-uttransporterbare utlendinger. Dersom personen samarbeider om retur, men uttransportering ikke er mulig, har personen i dag anledning til å søke på nytt.

Dette flertallet vil vise til at flyktningssituasjonen er et internasjonalt fenomen. Enkeltland kan ikke finne fullgode løsninger alene. Forpliktende internasjonalt samarbeid og internasjonal samordning er helt nødvendig for å møte de utfordringene flyktningstrømmene representerer. Dette flertallet vil derfor fremheve viktigheten av arbeidet i de sentrale mellomstatlige samarbeidsfora ved utforming av norsk flyktningpolitikk.

Dette flertallet vil videre vise til at det er en kjensgjerning at vi ikke kan hjelpe alle som ønsker opphold i Norge, det er derfor svært viktig å ha klare linjer når de vanskelige prioriteringene skal gjøres. Dette flertallet vil fremheve viktigheten av at praksisen ved å gi opphold til de som trenger det mest opprettholdes, og at personer som søker opphold likebehandles. Dette er prinsipper som bør stå sterkt.

Dette flertallet vil vise til at internasjonalisering gir oss et samfunn med flere språk, religioner og levemåter. Dette mangfoldet er en berikelse for Norge, samtidig som det stiller oss overfor nye utfordringer. Dette flertallet vil fremheve at arbeidet for toleranse og kamp mot rasisme må stå sentralt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til forslagsstillers begrunnelse og mener det etter noe tid må bli mulig å fremme en ny søknad om arbeids- og oppholdstillatelse slik det finnes ordninger for i våre naboland. Disse medlemmer viser til at Utlendingsdirektoratet har bedt om at det innføres en slik ordning.

Disse medlemmer vil peke på at migrasjon, urettferdig store forskjeller i levestandard og fjerning av grensekontroll i Europa gjør at vi i overskuelig fremtid vil ha mennesker som befinner seg i Norge uten lovlig opphold. Det er viktig for den enkelte og for hele det norske samfunn at de som lever og virker i Norge ikke blir tvunget til å leve i skyggen av storsamfunnet. Samtidig må målet om regulert innvandring opprettholdes. Det å finne balansen mellom disse to hensynene er en utfordring i årene som kommer. Det er derfor et behov for å finne måter å lovliggjøre opphold på for mennesker som uansett vil komme til å oppholde

seg i landet. Disse medlemmer viser til at slike mekanismer allerede finnes i en del land og at liknende prosesser pågår i en rekke andre OECD-land.

Etter vedtak i forbindelse med behandling av Innst. O. nr. 57 (2004-2005) blir det vanskeligere å få innvilget opphold etter omgjøringsanmodninger. Også av den grunn er det et sterkt behov for å gi anledning til å fremme søknad om arbeids- og oppholdstillatelse på nytt.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem for Stortinget et forslag til ordning som gir utlendinger med avslag på søknad om arbeids- og oppholdstillatelse, mulighet til å fremme slik søknad på nytt etter en nærmere fastsatt periode."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet kan ikke se at det skal lønne seg å trenere utsendelsesprosessen og vil gå sterkt imot en slik lovendring. Det skal og kan ikke lønne seg å bryte norsk lov, uansett hvor vanskelig enkeltpersoner oppfatter sin egen situasjon. Disse medlemmer vil også påpeke at dette er en fallitterklæring fra enkelte politikere om at man ikke makter å følge opp gjeldende norsk lov.

Uavhengig gjennomgang av praksis i utlendingsforvaltningen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at forslagsstillerne ønsker en uavhengig kvalitetssikring av UDI og UNE's negative vedtak som resulterer i utsendelse.

Regjeringen hevder i brev 23. desember 2004 at en slik gjennomgang er overflødig fordi alle asylsøkere får en grundig behandling. Når en person får endelig avslag og sendes tilbake til hjemlandet, skal det derfor ikke være usikkerhet rundt asylsøkerens beskyttelsesbehov.

Flertallet mener at det med jevne mellomrom må foretas vurderinger av det enkelte land/område og de erfaringer en har med saker fra området. Det vil også være naturlig at en foretar en evaluering i forbindelse med den vedtatte sammenslåingen av landenehetene i UDI og UNE. Flertallet mener det jevnlig må foretas en gjennomgang av erfaringer gjort i det enkelte land/område.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at når en person har fått endelig avslag, skjer dette etter grundig vurdering av om personen har beskyttelsesbehov. En oppsporing vil være svært ressurskrevende og kan også i noen tilfeller sette personen i fare ved at norske myndigheter tar kontakt etter retur til hjemlandet.

Dette flertallet vurderer det dit hen at foreliggende forslag om en gjennomgang av saker hvor perso-

ner har fått endelig avslag og reiser hjem, verken er praktisk gjennomførbart eller gir hensiktsmessig informasjon. Norske myndigheter blir allerede i dag som regel gjort kjent med saker der det tilstøter noe til en person som sendes hjem. I disse sakene foretar man så nærmere undersøkelser og vurderer om det foreligger omstendigheter som gjør at man må ta affære i den konkrete sak, eller når det gjelder asylpraksis knyttet til det aktuelle område/ den aktuelle gruppe.

Dette flertallet støtter imidlertid ikke et forslag om gjennomgang av enkeltsaker.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at det jevnlig må foretas en gjennomgang av erfaringer gjort i det enkelte land/område der landenhetens vurderinger blir vurdert av andre fagmiljøers vurdering av det enkelte land. Særlig viktig er dette i land som mange asylsøkere kommer fra. I dagens situasjon gjelder dette særlig et land som Etiopia. Men også andre land er aktuelle.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at uavhengige fagmiljøer jevnlig går igjennom landenhetens vurdering av enkeltland."

Disse medlemmer mener det i tillegg til dette er behov for å plukke ut omstridte enkeltsaker i konfliktfylte land og vurdere kvalitativt hvordan det har gått med den enkelte asylsøker med avslag. Det bør også ligge automatikk i at rutiner gjennomgås i forbindelse med at det tilstøter asylsøkere med endelig avslag noe etter retur til hjemlandet. Disse medlemmer understreker at det er større sannsynlighet for at utlendingsmyndighetene begår enkelte feilvurderinger enn at alle avgjørelser er feilfrie.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen igangsette en praksis med uavhengig gjennomgang av saker for å undersøke hva som skjer med personer som er blitt sendt tilbake til land med høyt konfliktnivå etter endelig avslag på asylsøknad."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er kjent med at det med jevne mellomrom foretas "fact-finding reiser" til aktuelle landområder. Flertallet er videre kjent med at erfaringer med retur til ulike land/områder drøftes med hyppige mellomrom i internasjonale fora, der erfaringer utveksles, og der både IOM og UNHCR deltar i debatten og bidrar med informasjon. I tillegg mottas landrapporter fra Utenriksdepartementet og fra en rekke frivillige organisasjoner på feltet. Flertallet vil fremheve at viktigst i en retursammenheng er at dersom man er i tvil, så skal det ikke returneres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av det syn at norske myndigheter ikke har et ansvar for å følge opp de som returnerer etter endelig avslag på sin søknad om opphold. Disse medlemmer vil ikke støtte et slikt forslag, og mener at det bør være grenser for hva den norske stat skal kunne gis ansvar for.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Dokument nr. 8:26 (2004-2005) - forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Geir-Ketil Hansen og Karin Andersen om tiltak for bedre behandling av ikke-returerbare asylsøkere med endelig avslag og andre ikke-uttransporterbare utlendinger - vedlegges protokollen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen gi gruppen utlendinger uten lovlig opphold en juridisk status og derigjennom avklare hvilke rettigheter gruppen har til husvære, livsopphold og helsetjenester.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen legge frem for Stortinget et forslag til ordning som gir utlendinger med avslag på søknad om arbeids- og oppholdstillatelse, mulighet til å fremme slik søknad på nytt etter en nærmere fastsatt periode.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen sørge for at uavhengige fagmiljøer jevnlig går igjennom landenhetens vurdering av enkeltland.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen igangsette en praksis med uavhengig gjennomgang av saker for å undersøke hva som skjer med personer som er blitt sendt tilbake til land med høyt konfliktnivå etter endelig avslag på asylsøknad.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen fremme konkrete forslag om etablering av lukkede mottak for personer med ulovlig opphold og som ikke returnerer.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og rår Regjeringen til å gjøre slikt

v e d t a k :

Stortinget ber Regjeringen opprette ventemottak for personer med endelig avslag på søknad om asyl. Inntil

ventemottak er i drift skal ingen som i dag er i ordinære mottak, og som ikke kan utsendes til hjemlandet, miste plassen i mottak. I tillegg må staten påta seg det økono-

miske ansvaret overfor kommunene for de som allerede har mistet plassen i mottak inntil tilbud om ventemottak er på plass.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 17. mars 2005

Magnhild Meltveit Kleppa
leder

Signe Øye
ordfører

Vedlegg 1**Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kommunalkomiteen, datert 23. desember 2004****Dokument 8-26 (2004-2005) forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Geir-Ketil Hansen og Karin Andersen om tiltak for bedre behandling av ikke-returerbare asylsøkere med endelig avslag og andre ikke-uttransporterbare utlendinger.**

1. *Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av 2004 fremme forslag om juridisk status for ikke-returerbare asylsøkere med endelig avslag, og andre ikke-uttransporterbare utlendinger som oppholder seg i Norge.*

Regjeringens oppfatning er at det forhold at en asylsøker ikke vil rette seg etter et lovlig fattet vedtak om å forlate riket, ikke skal belønnes med varig oppholdstillatelse i Norge. En slik praksis vil undergrave asylinstituttet og en regulert innvandring. En slik praksis vil også innebære at Norge gir etter overfor de land som ikke vil respektere sine internasjonale forpliktelser om å ta tilbake egne borgere.

Når det gjelder juridisk status for øvrig så åpner allerede i dag utlendingsloven og utlendingsforskriften for at personer med endelig avslag kan gis midlertidig arbeidstillatelse frem til vedtaket kan effektueres. Denne hjemmelen brukes i dag, men med forsiktighet. Dette både fordi det å få en slik tillatelse kan gi uriktige forventninger om et varig opphold i Norge og fordi det vil kunne være en hvilepute i forhold til å bidra og tilrettelegge for sin egen retur.

Spørsmålet om en juridisk status for personer som ikke kan uttransporteres er for øvrig drøftet i den nylig fremlagte NOU med forslag til ny utlendingslov. Lovutvalget konkluderer i sin drøftelse med at de ikke anbefaler å innføre noen ny hjemmel for den juridiske status i disse sakene, med at det beste er å opprettholde dagens bestemmelser som gir mulighet til å gi midlertidig arbeidstillatelse i de tilfeller der et vedtak ikke kan effektueres til tross for at søkeren selv har samarbeidet om returen.

Regjeringen jobber i dag aktivt med å gjøre det enklere å få sendt personer med endelig avslag tilbake til hjemlandet. Blant annet har Norge de siste årene intensivert arbeidet med å inngå tilbaketakelsesavtaler. Dette arbeidet vil på lengre sikt kunne føre til at personer som per i dag ikke kan sendes ut med tvang, lettere og raskere vil bli akseptert av hjemlandets myndigheter. Regjeringen mener at dette er en mer fruktbar måte å arbeide på i forhold til personer som ikke kan tvangsreturneres enn det å gi tillatelser til de som ikke samarbeider.

Når det gjelder anmodningen om å fremme et lovforslag innen utgangen av 2004 så er det, uansett utfall av Stortingets behandling av forslaget, ikke mulig å ferdigstille innen utløpet av året.

2. *Stortinget ber Regjeringen sørge for å overføre asylsøkere med endelig avslag til et ventemottak med adgangsregistrering. Ventemottaket drives av Politiets Utlendingsenhet.*

Representantene foreslår at asylsøkere med endelig avslag på søknaden som ikke kan tvangsreturneres av norske myndigheter bør få en juridisk status med grunnleggende rettigheter. Forslagsstillerne mener et alternativ kan være å overføre dem med endelig avslag fra ordinære asylmottak til et ventemottak som drives av Politiets Utlendingsenhet. I mottaket skal det gis mat og en mindre pengesum til personlig forbruk, samt at personene skal få en juridisk status som avklarer deres rettigheter i forhold til helsetjenestene og andre offentlige tjenester.

Jeg ser det ikke som hensiktsmessig å utrede denne type mottak på nåværende tidspunkt. Institutt for Samfunnsforskning og Byggforsk har fått i oppdrag å evaluere ordningen med bortfall av botilbud for personer med endelig avslag på asylsøknaden, og evalueringsrapporten skal være klar i mai 2005. Jeg ønsker å avvente resultatene fra denne evalueringen og på den bakgrunn vurdere ev. endringer.

Når det gjelder rettigheter til helsetjenester og andre offentlige tjenester, er det pasientrettighetsloven og sosialtjenesteloven m.m. som regulerer hvem som har tilgang til hvilke helse- og sosialtjenester. I henhold til pasientrettighetsloven har personer med ulovlig opphold bare rett til øyeblikkelig helsehjelp. Selv om de med endelig avslag på asylsøknaden får anledning til å bo i et ventemottak, vil ikke det innebære at de gis utvidede rettigheter ift. helsetjenester. Behovet for nødhjelp vil imidlertid opphøre med en slik ordning.

3. *Stortinget ber Regjeringen fremme forslag med regelverk som øker politiets tillatelse til å holde på folk som skal bort- eller utvises fra 24 timer til 72 timer.*

Regjeringen har i lengre tid vurdert muligheten for å utvide fremstillingsfristen i utlendingsloven fra 24 til 72 timer. Et lovforslag om dette ble sendt på høring i fjor høst. Forslaget innebar at personer som omfattes av utlendingslovens fengslingsbestemmelser, dvs personer med uklar identitet og der det foreligger unndragelsesfare i forbindelse med uttransport, vil kunne holdes i varetekt i inntil 72 timer før de blir fremstilt for en dommer. Forslaget ville også ha omfattet personer som er bortvist eller utvist. I høringsuttalelsene kom det imidlertid frem motforestillinger i forhold til å utvide fremstillingsfristen, herunder ble det anført at forslaget kunne være i strid med EMK. Kommunal- og regionaldepartementet vurderer nå høringsuttalelsene og forholdet til EMK nærmere. Departementet vurderer herunder hvorvidt det skal gjøres endringer i lovforslaget for å imøtekomme noe av kritikken som kom i høringen. Et eventuelt forslag om å utvide fremstillingsfristen vil bli fremmet for Stortinget i løpet av 2005.

4. *Stortinget ber Regjeringen fremme forslag i tråd med svensk praksis, hvor det gis ny saksbehandling og ny vurdering av mulighet for opphold til ikke-uttransporterbare utlendinger etter en nærmere fastsatt periode.*

Alle asylsøkere som har fått endelig avslag som innebærer at de må forlate riket, kan i dag på ethvert tidspunkt kreve å få sin sak vurdert på nytt gjennom en omgjøringsbegjæring. Etter et lovforslag som ble oversendt Stortinget tidligere i høst (Odelstingsproposisjon nr. 4), foreslår Regjeringen å gjøre begrensninger i adgangen til å kreve omgjøring. Bakgrunnen for dette er at det er svært ressurskrevende for Utlendingsnemnda å behandle omgjøringsanmodninger. Ikke sjeldent fremmer samme person med både 3 og 4 omgjøringsbegjæringer, uten at det er noe nytt i saken. I henhold til forslaget som er oversendt Stortinget vil en begjæring om omgjøring for fremtiden kun behandles dersom "det foreligger omstendigheter som nevnt i lovens § 15 første ledd, eller særlige sterke menneskelige hensyn eller dersom omgjøring er nødvendig som følge av internasjonale forpliktelser Norge er bundet av".

Det er per i dag ikke aktuelt for Regjeringen å innføre en egen hjemmel etter svensk modell der vedtaket gjøres ugyldig dersom det ikke er effektivt innen en nærmere angitt periode. Utgangspunktet er at asylsøkeren selv plikter å rette seg etter de vedtak som er fattet, og at man ikke belønner de som trenerer eller ikke respekterer vedtakene med en oppholdstillatelse. En slik hjemmel vil ikke motivere flere til å reise hjem frivillig, men vil lett kunne ha motsatt effekt.

I NOU med forslag til ny utlendingslov drøfter lovutvalget også spørsmålet om å gi tillatelse til personer som ikke er uttransportert innen en bestemt periode, herunder drøftes spørsmålet om å innføre svensk modell. Lovutvalget konkluderer imidlertid med at en slik modell ikke er ønskelig, og viser til allmennpreventive hensyn. Utvalget trekker også frem at de reglene norsk rett allerede har om rimelighetshensyn vil kunne fange opp de sakene der lang oppholdstid i Norge bør tilsi at det gis varig tillatelse.

Når det gjelder de faktisk ureturnerbare, det vil si de som ikke kan returnere seiv om de har samarbeidet fullt ut i forhold til sin retur, er det allerede i dag åpning for å gi tillatelse etter lovens § 8 annet ledd om sterke men-

neskelige hensyn. Lovutvalget har i NOUen drøftet hvorvidt det er ønskelig med en egen hjemmel som gir rett til tillatelse for denne gruppen. De konkluderer imidlertid med at det ikke bør være noen automatisk rett til dette, men at det er mer hensiktsmessig å overlate bedømmelsen av de sakene det her gjelder til konkrete vurderinger i praksis.

5. *Stortinget ber Regjeringen igangsette en praksis med uavhengig gjennomgang av saker for å undersøke hva som skjer med personer som er blitt sendt tilbake til land med høyt konfliktnivå, etter endelig avslag på søknad.*

Utgangspunktet for Regjeringen er at alle asylsøkere i dag får en grundig og sikker vurdering av sine asylsøknader. Når en person får endelig avslag og sendes tilbake til hjemlandet, skal det derfor ikke være usikkerhet rundt asylsøkerens beskyttelsesbehov. En oppfølging og oppsporing av utsendte asylsøkere vil være svært ressurskrevende og per i dag har Stortinget ikke avsatt midler til dette.

Det må for øvrig bemerkes at dersom det skulle tilstøte en person som sendes hjem noe, uavhengig av om det er tilknyttet vedkommendes asylgrunnlag eller andre forhold, så blir norske myndigheter som regel gjort kjent med dette av familie eller andre støttepersoner. I disse sakene foretar man nærmere undersøkelser rundt de opplysningene man mottar og vurderer om det foreligger omstendigheter som gjør at man må ta affære i den konkrete sak, eller når det gjelder asylpraksis knyttet til det aktuelle område/den aktuelle gruppe.

Et moment det imidlertid er viktig å være oppmerksom på er at det kan være en belastning for asylsøkeren å bli oppsøkt av personer fra Norge etter at vedkommende har returnert til hjemlandet. Mange land fører streng kontroll med sine borgere og kartlegger nøye hvem de har kontakt med eller blir oppsøkt av. Asylsøkeren kan derfor risikere reaksjoner dersom bakgrunnen for den norske henvendelsen blir kjent.

Vedlegg 2

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kommunalkomiteen, datert 9. mars 2005

Dokument 8:26 (2004-2005 - Tilleggs kommentarer

Jeg viser til mitt brev datert 23.12.04. Jeg vil med dette få komme med følgende tilleggs kommentarer til forslag 2 i Dok 8:26, som lyder:

Stortinget ber regjeringen sørge for å overføre asylsøkere med endelig avslag til et ventemottak med adgangsregistrering. Ventemottaket drives av Politiets utlendingsenhet.

Jeg har i brev datert 1. mars 2005 bedt Utlendingsdirektoratet utarbeide forslag til organisering av et utrei-

sesenter. Utreisesenteret vil være et tilbud til personer som har endelig avslag på sin asylsøknad, og som faller inn under ordningen for bortfall av tilbudet om plass i statlige mottak. Med et utreisesenter vil staten gi et tilbud til personer uten lovlig opphold i Norge i tiden frem til de aktuelle personene kan sendes ut av landet, om nødvendig med tvang.

Med et tilbud om en midlertidig plass i et utreisesenter, vil personer uten lovlig opphold i Norge ikke ha krav på noen ytelser fra kommunene. Standarden i et slikt senter vil bli nøktern, men dekke de grunnleggende behovene i en periode frem til uttransportering

er mulig. Bakgrunnen for at vi nå vurderer dette er behovet for å gi et ensartet tilbud som erstatter kommunenes nødhjelpsplikt. Praktiseringen av nødhjelp har vist seg å by på større utfordringer enn forutsatt. Flere enkeltsaker har vist dette. Jeg vil også anta at et utreisesenter vil kunne lette politiets arbeid med å gjennomføre uttransporteringer.

Vi har lagt følgende føringer for Utlendingsdirektoratets arbeid:

1. Utreisesenteret skal være et åpent og frivilling botilbud for de personene som mister botilbudet i mottak
2. Utreisesenteret skal ha en nøktern standard, og kun inneholde tilbud om tak over hodet og enkel forpleining
3. Målgruppen for Utreisesenteret er personer med endelig avslag på asylsøknaden, det vil si de som i dag får pålegg om bortfall av botilbud. De personene som ikke skal inn i et nytt senter, men som fortsatt vil kunne bo i ordinære mottak inntil avreise er:
 - a. Enslige mindreårige asylsøkere
 - b. Barnefamilier
 - c. Personer som samarbeider med IOM om retur

- d. Andre særskilte grupper, for eksempel personer med alvorlige sykdommer
4. Ved valg av lokalisering bør det tas hensyn til nærhet til kommunikasjonsmidler, samtidig som et slikt senter ikke bør lokaliseres til sentrale byområder
 5. Løsningen bør være fleksibel og ta hensyn til kostnader

Jeg vil understreke at rammene rundt et eventuelt utreisesenter må bidra til å motivere for frivillig retur til hjemlandet, slik at etableringen av et slikt senter ikke bidrar til at færre velger en frivillig retur.

Jeg har gitt Utlendingsdirektoratet en frist som, forutsatt at det ikke kommer opp nye og vesentlige spørsmål som må vurderes nærmere, vil gjøre det mulig å komme tilbake til de praktiske og økonomiske sidene ved etableringen av et utreisesenter i Revidert Nasjonalbudsjett

Departementet vil for øvrig sende ut et høringsbrev med forslag til regulering av tilbudet om plass i statlige mottak, og saksbehandlingsregler for de som fortsatt skal ha et ordinært mottakstilbud. Dette kan eventuelt lede til et lovendringsforslag.

Frem til etableringen av et eventuelt utreisesenter, vil dagens praksis med bortfall av botilbud bli videreført.

